

תחליף, אלא תחלק בין הדינים כך:

דרבנן אדרבנן לא קשיא. כי קריאת שמע, כיון דכולי עלמא קא קרו, ואיהו החתן נמי קרי, לא מיחזי כיוהרא, שהרי הוא נוהג כמו כולם. אבל התם, בתשעה באב, כיון דכולי עלמא עבדי מלאכה ואיהו לא קא עבדי, מיחזי כיוהרא, ולכן חייבוהו רבנן לעשות מלאכה.

דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא.

הבא, בקריאת שמע, בכונה תליא מילתא, ואנן סהדי דלא מצוי לכווני דעתיה. ולפיכך חתן שקורא, נראה כמתגאה.

אבל התם, בביטול מלאכה בתשעה באב, הרואה אותו שאינו עושה מלאכה אינו מבין שמחמת תשעה באב הוא בטל, אלא אמר: מלאכה הוא דאין לו, פוק חזי כמה בטלני איכא בשוקא אף בימי המלאכה. ולכן אין חשש ליוהרא כי יאמרו שבטלתו היא משום שלא מצא מלאכה לעסוק בה⁽³⁷⁾.

הדרן עלך פרק היה קורא

37. לדעת האחרונים לעיל שביטול מלאכה הוא "דבר של שבח" הרי חוששין בו ליוהרא, ולכן צריך טעם להתירו לכל אדם. אך הגבורת ארי נקט שהוא "דבר של צער", ולכן ביאר שרב שישא חולק וסובר שאינו דבר של צער, ולכן הוזקק לטעם זה להתיר ביטול מלאכה.

אכן, לפי המבואר בהערה 35, נמצא שהחילוק בין דבר של צער לשל שבח הוא רק לדעת רבי יוחנן שהאיסור מצד הגאווה שלו, ולכן הקשו מק"ש לביטול מלאכה והוצרכו להחליף השיטות. אך רב שישא חידש שהאיסור משום "מיחזי כיוהרא" בעיני אחרים, ולכן תלה בדעת "הרואה" ולא בצער ושבח.

[ולכאורה לשיטתו יוכל לקרות בצניעא, אך הב"י [סי' ג] כתב שלא יאמר "התכבדו מכובדים" אף שאין אחרים שומעים, משום יוהרא, ודייק מכך הפתחי תשובה [יו"ד רמו י'] שאיסור יוהרא שייך אפילו בצניעא, ולכן אינו חייב לקרות].

ירצה, וביאר הב"י שסברו כרבי יוחנן שדברי ת"ק הם דברי רשב"ג, שהלכה כמותו, ותמה, שהרי לא ידוע היכן הוחלפה השיטה, ומסתבר יותר שהוחלפה בפסחים, כי אם דעת רשב"ג במשנתנו שחתן אינו קורא נמצא ש"מעשה לסתור" [ותירוץ תוס' הוא דוחק, ועדיף לומר שהחליפו והמעשה מוכיח שקורא], וראה תוס' יו"ט [פסחים ד ה].

ובמשכנות יעקב [פד] הוכיח שמוחלפת השיטה בפסחים, שהרי לגבי תענית ה"יחידים" בעצירת גשמים אמר רשב"א שרק ת"ח יתענה, ורשב"ג חלק כי רק בדבר של שבח אמרו כן, אך תענית שהיא דבר צער כל אדם רשאי. ומוכח שבביטול מלאכה [שהוא של שבח כק"ש] רק ת"ח רשאי, וא"כ בק"ש סבר שחתן אינו רשאי לקרות, וכן נקטו מהר"ץ חיות והנצי"ב בתענית [י ב] שביטול מלאכה הוא "דבר של שבח". וראה גבורת ארי שם שנקט שהוא דבר צער, והדמיון לק"ש הוא משום שאינו שבח גמור, שהרי כל אדם עושהו, וראה בסמוך.